

ELŐSZÓ

Egy fizikus, mégpedig egy Nobel-díjas fizikus tanulmánya olvasható a POLANYIANA mostani számában. Ritka, sőt mondhatni egyedülálló esemény folyóiratunk történetében, hiszen még a fizikai kémikus POLÁNYI is ritkán szólal meg lapunkban. Annak, hogy most kivételt teszünk, nyomós oka van: a következő oldalakon WIGNER Jenőt köszöntjük születésének 100 évfordulóján, s ezt az alkalmat ragadjuk meg, hogy az ünnepi köszöntőn túl néhány e számunkban közölt tanulmány segítségével szóljunk POLÁNYI Mihály és WIGNER Jenő kapcsolatáról, tudományos együttműködéséről, s talán nem túlzás állítani, meghitt viszonyáról.

Az első tanulmányt maga WIGNER Jenő, POLÁNYI egykori doktorandusza írta 1977-ben, eleget téve a Royal Society felkérésének. Régi hagyomány ugyanis, hogy a Royal Society tagjairól haláluk után életrajzi tanulmányt ún. *Biographical Memoir*-t írat, amire kiváló szakembereket kér fel. WIGNER Jenő és angol szerzőtársa, R. A. HODGKIN közösen vállalkoztak a POLÁNYI életrajz megírására. A munka oroszánrészét WIGNER Jenő vállalta magára, minthogy neki kellett a „magyar” POLÁNYI-t is bemutatnia.

WIGNER a feladatot – túlzás nélkül állíthatjuk – mesteri módon oldotta meg.

WIGNER Jenő kiváló helyismerettel szólt a századelő Budapestjéről, arról a szellemi légkörről, ami annak idején POLÁNYI-t körülvette. Bemutatta az ifjú POLÁNYI-t, kiváló iskoláját, a „Mintát”, azután a családot, amelynek meghitt légkörében harmonikus egyéniségek nőttek fel. Majd következett az orvosi tanulmányait Budapesten folytató medikus POLÁNYI bemutatása, akinek orvosi diplomáján még meg sem száradt a tinta, amikor tudományos érdeklődése már egészen más irányba, a fizika és a kémia felé fordult. POLÁNYI 1919-ben jó érzéssel megsejtette, hogy neki vissza **kell** térnie Karlsruheba, hogy befejezze fizikai kémiai tanulmányait, majd onnan Berlinbe **kell** mennie, mert a számára izgalmas kérdésekre csakis ott kaphat választ. Nyomon követve POLÁNYI életének további alakulását, megtudjuk WIGNER-től, hogy POLÁNYI a 20-as évek elejétől már biztossággal mozog a német tudomány fellegvárában, a Kaiser Wilhelm Institutban. WIGNER ezekben az években lesz majd doktorandusza POLÁNYI Mihálynak. Alkalma nyílik arra, hogy közlőnk figyelje meg, hogyan hódítja meg tanítómestere és példaképe a tudomány legkülönbözőbb területeit. WIGNER kellő alaposággal és szakértelemmel

írja le POLÁNYI Mihálynak a több mint három évtizedes fizikai kémiai tevékenységét. Megtudjuk, hogy POLÁNYI-t a Kaiser Wilhelm Gesellschaft a 30-as évek elején örökös tagjává választotta. Amikor Hitler hatalomra került, POLÁNYI azonnal önként lemondott e tagságról. 1933 nyarán Manchesterbe ment, ahol még jó ideig folytatódott fizikai kémiai sikersorozata. Azután egyszer csak POLÁNYI váratlanul bejelenti, hogy áttér a társadalomtudományokra. A manchesteri Viktória Egyetem vezetői méltányolják POLÁNYI kérelmét és létrehoznak egy olyan tanszéket, amely lehetővé teszi a pályamódosítást. WIGNER nyomon követi POLÁNYI-nak ezt az új orientációját is. A megváltozott érdeklődés eredményeképpen született munkákon túl említést tesz POLÁNYI közéleti tevékenységéről is, amelyet WIGNER azzal magyaráz, hogy POLÁNYI úgy érezhette, az általa elutasított mindkét totalitárius rendszer ellen fel kell lépnie, hallatnia kell hangját a megfelelő fórumokon. Meg volt győződve arról, hogy tudományelméleti, etikai és vallásfilozófiai nézeteinek a kifejtésére e fórumokon bővebben nyílik alkalom.

WIGNER Jenő POLÁNYI Mihály életrajzírója Budapesten született 1906. november 17-én. A Budapesti Evangélikus Gimnáziumban érettségizett, ahol RÁTZ és MIKOLA tanár urak gyakoroltak rá maradandó hatást. Apja abban reménykedett, hogy fia majd az ő munkáját folytatja az újpesti börgyárban.

WIGNER a család kívánságának eleget téve a Budapesti Műegyetem vegyészmérnöki karára iratkozott be, de a következő évben már a Berlieni Műegyetemen folytatta tanulmányait. Szabad idejében szorgalmasan látogatta az egyetem fizikai kollokviumait, ahol olyan kiváló professzorok tartottak előadásokat, mint Einstein, Lau, Planck és mások. WIGNER-t elsősorban a kibontakozóban levő tudományról, a kvantummechanikáról tartott előadások érdekelték. Harmadéves korától a berlini Vilmos Császár Intézetben heti 18 órában szálkémiai kutatásokat végzett POLÁNYI Mihály részlegvezető irányítása alatt, aki egy este meghívta lakására a doktorandusz WIGNER Jenőt és azt mondta neki, hogy ezentúl hívja csak egyszerűen „Misinek”. WIGNER Jenő személyes találkozása POLÁNYI Mihállyal a 20-as évek elején sorsdöntő szerepet játszott pályafutása további alakulásában.

WIGNER Jenő konzulensének, POLÁNYI Mihálynak a vezetésével készítette el és védte meg 1925-ben doktori tézisét, s ezt majd *Molekulák képződése és szétesése* címmel POLÁNYI Mihállyal közösen publikálják a *Zeitschrift für Physik*-ben. Útjaik a 30-as évek elején elváltak, POLÁNYI 1933-ban Manchesterbe ment, WIGNER még valamivel korábban az Egyesült Államokba, de kapcsolatuk ekkor sem szakadt meg, sűrűn leveleztek egymással, s amikor csak tehették meg is látogatták egymást.

A mintegy félszáz oldal terjedelmű munka eredeti angol nyelvű címlapján ez áll: BIOGRAPHICAL MEMOIR OF MICHAEL POLANYI 1891 – 1976. ELECTED F. R. S. 1944 by Eugene P. WIGNER For. Mem. R. S. with R. A. HODGKIN Reprinted without change of pagination from BIOGRAPHICAL MEMOIRS OF FELLOWS OF THE ROYAL SOCIETY, LONDON VOLUME 23, DECEMBER, pp. 413-448 (1977).

A POLÁNYI életrajzt gazdag angol nyelvű bibliográfia egészíti ki, valamint egy lista, amelyből kitűnik, mely egyetemeknek és akadémiáknak volt POLÁNYI Mihály tiszteletbeli tagja, illetve díszdoktora.

A Polányi Mihály Szabadelvű Filozófiai Társaság vezetősége és a POLANYIANA szerkesztőbizottsága ezúton mond köszönetet a *Royal Society*-nek, a POLÁNYI életrajz magyar nyelvű közlésének engedélyezéséért, valamint WIGNER Jenő leányának, Martha WIGNER UPTON-nak, a jogutódnak és R. A. HODGKIN-nak, WIGNER Jenő angol szerzőtársának, akik szintén hozzájárultak az életrajznak a POLANYIANA-ban való közléséhez.

A következő tanulmányt – amelynek címe WIGNER JENŐTŐL TANULTAM SZIMMETRIÁT – HARGITTAI István akadémikus, a Műegyetem kémia professzora írta, akit sorsa 1969-ben hozott össze a texasi Austinban WIGNER Jenővel. HARGITTAI számára a találkozás ugyanúgy sorsdöntő volt, mint ahogyan annak idején sorsdöntő volt WIGNER számára a POLÁNYIVAL való találkozás és együttműködés.

HARGITTAI mint témaválasztás előtt álló fiatal kutató a szimmetriával kapcsolatos álláspontjáról faggatta WIGNER-t, s hogy a faggatás során kapott felvilágosítás termékeny talajra talált, azt misem bizonyítja jobban, minthogy HARGITTAI és felesége (aki szintén kémikus) napjainkig tizenegy (!) könyvet írtak a szimmetriáról.

De HARGITTAI-t nem csupán WIGNER lenyűgöző magabiztos tudása ejtette rabul, hanem az a rendkívüli vonzereje is, ami a személyiségéből áradt, mindenekelőtt bizalmat keltő udvariassága és roppant szerénysége. Éveken keresztül leveleztek egymással. HARGITTAI mind a mai napig hálával gondol vissza 1969-es találkozásukra, mert egy ilyen ajándék csak egyszer adódik az ember életében.

HARGITTAI, aki a Nobel-díjak odaítélésének történetét évek óta kutatja, felidézi WIGNER Jenőnek a Nobel díj átvételekor mondott beszédét,

amelybe beleszötte egykori tanító-mesterének, POLÁNYI Mihálynak a személyét is. WIGNER ezekkel a szavakkal jellemezte POLÁNYI-t: „Ő tanított meg engem egyebek között arra, hogy a tudomány ott kezdődik, ahol a jelenségek egy csoportja egy bizonyos összetartozást és szabályszerűséget mutat, hogy a tudomány abból áll, hogy magáévá teszi ezeket a szabályszerűségeket és olyan fogalomrendszert hoz létre, amelynek keretében a szabályszerűségek természetes módon kifejezhetők.”

Három, WIGNER Jenőről szóló írás zárja le a POLANYIANA-nak ezt az IN MEMORIAM WIGNER JENŐ közös címet viselő első részét. Valamennyinek ugyanaz a szerzője, FÜSTÖSS László a Műegyetem Fizikai Intézetének docense.

FÜSTÖSS László *Wigner Jenő* című tanulmánya eredetileg a *Magyar Génius* című. kötetben jelent meg. Utánközlését azért tartottuk fontosnak, mert a szerző által kiemelt gondolatok figyelemreméltó vonásokkal járulnak hozzá WIGNER személyiségének a megismeréséhez.

Ezt követi FÜSTÖSS recenziója MARX György *Wigner Jenő* című könyvéről, amely *A múlt magyar tudósai* sorozatban jelent meg. Ebből itt csupán egy WIGNER-től származó POLÁNYI-ra vonatkozó idézet mutatunk be, amely így hangzik: “Egész életemben nem ismertem mást, aki hasonlóan tudta volna biztatni tanítványait” .

MARX György – mutat rá FÜSTÖSS – közvetlen tanúja volt WIGNER élete utolsó 25 évének, ezért senki sem ismerte nálánál jobban, hogy mi foglalkoztatja őt, s mit gondol. Igyekezett minden gondolatát kitalálni és ez rendszerint sikerült is.

FÜSTÖSS másik recenziója *Wigner Jenő Polányi Mihályról, ahogy Andrew Szantonnak elmondta* címet viseli, amely a *The Recollections of Eugene P. Wigner as told to Andrew Szanton* kötetben jelent meg. WIGNER visszaemlékezve POLÁNYI-ra a következőket tartja fontosnak kiemelni a vele készült riportban: “Kevés ember végzett olyan nagyszámú munkát olyan sok területen ebben a században mint POLÁNYI ... POLÁNYI legnagyobb adottsága az volt, ahogyan bátorított a munkában. Művésze volt annak, hogyan kell dicsérni. Őt csak egy dolog érdekelte, valaki szereti-e a tudományt vagy sem. Életkor és pozíció nem érdekelte”

E számunk második részében – a POLANYIANA hagyományainak megfelelően – egyrészt a POLÁNYI kutatás eredményei alapján készült tanulmányok közül mutatunk be néhányat, másrészt közlünk három olyan recenziót, amelyek mondanivalójuknál fogva minden bizonnyal nagy érdeklődésre tarthatnak számot.

A Polányi Mihály Szabadelvű Filozófiai Társaság megalakulása óta folyamatosan rendez műhelyvitákat. A műhelyviták keretében elhangzó előadásokat POLÁNYI kutatók (az esetek többségében a Társaság tagjai) tartják, akik kutatásuk eredményét mutatják be az érdeklődőknek. Az előadásokról (és az azt kísérő vitákról) magnófelvétel készül, így mód nyílik arra, hogy a későbbiek során ezek nyomtatásban is megjelenhessenek.

Ez alkalommal két előadás (megszerkesztett) szövegét adjuk közre. Az egyik ORTHMAYR Imrétől származik, a másik FRANK Tibortól.

Polányi Mihály és a társadalmi evolúció elmélete című írásában ORTHMAYR a haladáselméletet és a darwini evolúcióelméletet veti egybe. Megállapítja, hogy POLÁNYI Mihály filozófiai álláspontját az evolúcióelmélettel rokonítják, noha POLÁNYI elméleti tevékenységének nem képezik explicit részét a társadalmi evolúcióelmélet problémái. A társadalmi evolúcióelmélettel szembeni közömbössége és a biológiai evolúcióelmélettel szembeni averziója ellenére POLÁNYI gondolatai mégis érdekesek lehetnek az evolúciós társadalomelmélet számára. ORTHMAYR a továbbiakban szemügyre veszi POLÁNYI jó néhány olyan munkáját, amelyekből rekonstruálni lehet elméletét.

FRANK Tibor *Polányi Mihály Berlinben* című tanulmányának mondanivalójával ugyancsak egy műhelyvita alkalmával találkozott először az olvasó. 1999-ben FRANK Tibor, aki évtizedek óta behatóan foglalkozik a magyar szellemi emigráció történetével, ebben az előadásában, s annak megszerkesztett változatában a 20-as és 30-as évek magyar értelmisége németországi kirajzását vetette alá sokoldalú elemzésnek. 1920-tól nagy számban hagyták el különböző okokból a trianoni Magyarországot. Az értelmiségiek, zeneszerzők, karmesterek, énekesek, képzőművészek, valamint a tudomány legkülönbözőbb képviselői próbáltak szerencsét a befogadásukra nyitva álló Németországban, jórészt a fővárosban, Berlinben. A mesterségesen létrehozott Berlinben jóformán mindenkinek jutott kedvére való alkotó munka. A város gyűjtőhelye lett a kiugró tehetségeknek, a kiemelkedő egyéniségeknek. „Szellemi vándormunkások”-nak tekinti őket FRANK, s nem vérbeli emigránsoknak, mivel valójában zömükben nem emigráltak, hanem csupán egy időre lakóhelyet változtattak, a továbbképzésük terepének tekintették a modernizálódott, amerikanizálódott német fővárost. POLÁNYI igen rövid idő alatt komoly pozíciót ért el a német tudomány fellegrájában, a Kaiser Wilhelm Institut-ban. Helyzetével oly mértékben meg volt elégedve, hogy sem a Magyarországból, sem a máshonnan érkezett meghívásoknak nem kívánt eleget tenni. Biztonságban érezte magát, egészen addig, míg a nemzeti szocializmus hatalomra jutása közvetlenül nem veszélyeztette egzisztenciáját. Akkor viszont

menekülésszerűen távozott, elfogadva a manchesteri egyetemnek a korábnál kevésbé jó ajánlatát. POLÁNYI – úgy tűnik – rövid időn belül megtalálta helyét az angolszász tudományos életben és élvezte az őt befogadó demokratikus és toleráns légkört. Ennek ellenére élete hátralevő több mint két évtizedében gyökeres váltást hajtott végre élete szinte minden területén. FRANK szerint minden bizonnyal POLÁNYI-t a szovjetunióbeli élmények és a nemzetiszocialista tapasztalatok készítették elsősorban gyökeres váltásra.

Új adatok POLÁNYI manchesteri éveire címet viseli a következő publikáció, amelyet ugyancsak FRANK Tibornak köszönhetünk

A PMSZFT tagjainak kutatómunkája az elmúlt 10 év során nemcsak idehaza vált ismertté, de szerte a világban is, ami jórészt annak köszönhető, hogy testvérszervezeteink lapjai (Appraisal, Tradition & Discovery) elvitték, s folyamatosan elviszik hírünket a nagyvilágba. Az elmúlt évben POLÁNYI születésének 110. évfordulóján a Budapesten megrendezett jubileumi konferencián hangzott el FRANK Tibor *Cohorting, Networking, Bonding, Michael Polanyi in Exil* című előadása, amelyet előbb a Polanyiana 10: 1-2. száma közölt 2001-ben, majd a Tradition & Discovery XXVIII, 2001-2002 No. 2 száma. Brian G. GOWENLOCK nyugalmazott edinburghi kémikus professzor, POLÁNYI egykori manchesteri munkatársa olvasva ezt a tanulmányt azonnal levelet írt FRANK Tibornak és további adatokkal egészítette ki a manchesteri évek krónikáját. FRANK Tibor válaszlevelére újabb reflexió érkezett. Ezek után e sorok írója elküldte Brian G. GOWENLOCK professzornak azt a két csoportképet, amelyeket évekként elelőtt Manchesterben kapott az ottani kollégáktól, kérve őt, hogy legyen szíves azonosítani a képeken szereplőket. A professzor nem sajnálva a fáradságot a nem éppen jó minőségű fotókon felismert személyeket azonosította (néhány kivétellel), majd visszaküldte azokat a címünkre.

A POLANYIANA szerkesztőbizottsága minden változtatás nélkül teszi közzé a leveleket és a kommentárokkal ellátott fotókat, s egyidejűleg köszönetet mond Brian G. GOWENLOCK professzornak a levelek közzétételéért, valamint azért a gondos és lelkiismeretes munkáért, amellyel hozzájárult POLÁNYI egykori manchesteri kollégáinak a bemutatásához.

Thomas F. TORRANCE brit teológus és természettudós, egykor POLÁNYI-hoz közelálló kolléga, s jó ideig szellemi hagyatékának gondozója, egy több éve folyó vita részét képező tanulmányt tett közzé a Tradition & Discovery Vol. XXVII. No. 2. 2000-2001. számában *Michael Polanyi and the Christian Faith – A Personal Report* címmel Ezt közli most lapunk magyar fordításban *Polányi Mihály és a keresztény hit, személyes*

beszámoló címmel. Ebben TORRANCE igyekszik válaszolni egy igen bonyolult és kényes kérdésre, hogy t.i. mi jellemezte POLÁNYI vallását, mit tartott a hitről és mások mit tartottak POLÁNYI vallásáról és hitéről. A vita az 1982-es kiadású *Zygon* folyóirat különszámára megy vissza (ezt a számot a *Zygon* vallásfilozófiai folyóirat POLÁNYI vallási nézetei tisztázásának szentelte), amelyet a POLANYIANA 1997-es első számában közölt. TORRANCE részletesen felidézi ki, mit mondott, kinek mi volt az álláspontja ezzel kapcsolatban. TORRANCE fontosnak tartotta felidézni egy korábbi beszélgetését POLÁNYI-val – amiről éveken keresztül hallgatott – de amiről úgy érezte most már beszélnie kell. POLÁNYI ugyanis joggal aggódott azért, hogy Harry PROSCH közösen írt *Meaning* című könyvüket halála után netán megváltoztatja, átértelmezi, s ez POLÁNYI-ra nézve igen kellemetlen és hátrányos lenne. TORRANCE írásából megtudjuk, hogy ez utóbbit elkerülendő kérte meg POLÁNYI TORRANCE-t, viselje gondját könyvének és akadályozza meg nézeteinek félreinterpretálását, eltorzítását. TORRANCE cikkének közlését e hasábokon elsősorban ez a tény indokolja.

A tanulmányok sorát BÉKÉS Vera *Az újdonság jelei – A tudományos döntések természete* című írása zárja le, amely POLÁNYI episztemológiáját felhasználva a tudományos felfedezés azon fázisát vizsgálja, amikor a tudós megbizonyosodik arról, hogy sejtése helyes volt. A felfedező ilyenkor diadalt érez s egyúttal egyfajta zavart és szégyenkezést is, korábbi tudatlansága miatt. BÉKÉS szerint mindez a tudományos döntések sajátos természetéből ered. Az anticipáló heurisztikus döntés kockázatos, súlyos, de sohasem önkényes, ugyanakkor nem is a korábbi ismereteink pusztá extrapolációja.

ÁDÁM György akadémikus HARGITTAI István *The Road to Stockholm. Nobel-Prizes, Science and Scientists* című nagyszabású vállalkozásáról írt recenziót a Nobel-díj alapításának 100 évfordulója alkalmából.

ÁDÁM határozottan meg van győződve arról, hogy HARGITTAI könyvéhez hasonló sehol máshol a világon máig nem jelent meg, s ez a tény HARGITTAI munkájának értékét még csak fokozza.

A kötetben „csak” a kémiai, a fizikai, a biológiai, és az orvosi Nobel-díjazottokról esik szó. Tizenkét fejezetben tárgyalja a szerző a Nobel-díjak és díjazottak történetét. Minden fejezet egy-egy oldaláról írja le a történetet. Sikerek, kudarcok, nem ritkán személyes drámák képezik a mondanivaló tárgyát. Megdöbbentő kontrasztok jelentéktelen személyek Nobel-díjai és kiváló egyéniségek mellőzése között. A legmegrázóbb fejezet az Akik nem nyertek címet viseli, azokról szól, akiket valamilyen okból – általában igazságtalanul – „kihagytak” a díjazottak közül. A szerző stílusa

szellemes, de nem "frivol" – írja ÁDÁM. A recenzens dicséri a könyv kifogástalan könyvészeti struktúráját és annak a reményének ad hangot, hogy a mű rövidesen olvasható lesz magyarul is.

BODNÁR Viktor a nemrég megjelent *Tudomány és történet* (Szerk. FORRAI Gábor és MARGITAY Tihamér) című sokszerzős tanulmánykötetet recenzálja, amely tudományfilozófiai kötet egy jubileum alkalmából készült, FEHÉR Márta születésének hatvanadik évfordulójára. A három fejezet: Módszer, Fogalom, Történet mindegyike több tanulmányt foglal magába, amelyeknek a szerzői a maguk szempontjait követve célozzák meg és „járják körül” FEHÉR Márta tudományról és filozófiáról, egybe írva: tudományfilozófiáról vallott gondolatait.

Az Előszó írója nem kíván öncélú ismétlésekbe bocsátkozni, s ezért csak annyit jegyez meg itt, ha már valaki figyelmesen elolvasta a recenziót, vegye újra kézbe magát a kötetet és merüljön el benne, nem fogja megbánni, nem mindennapi élményben lesz része.

E szám utolsó recenziójának szerzője debreceni kollégánk, KMECZKÓ Szilárd, akit a POLANYIANA korábbi számaiból már jól ismer az olvasó. Ez esetben talán egy kissé szokatlan címet választott mondanivalója elé: *Ollója: szablya*. Az olvasó gyanút fog, hogy itt talán valami olyasmiről lehet szó, amihez nem éppen megfelelő szerszámmal, nem avatott kézzel nyúltak hozzá: Nem ollóval, hanem mindjárt szablyával! Az olvasó gyanúja nem alaptalan. Az Új Mandátum Lap és Könyvkiadó Magyar Panteon című sorozatának 14. kötetéről van szó, amely "kilóg a sorból". Akik az Új Mandátum Panteonjában eddig helyet kaptak kivétel nélkül a történelem, az etnográfia, a szociológia, a politikatudomány, egyszóval a humán tudományok művelői voltak. A mostani kötet, a 14. viszont egy olyan valakiről szól, POLÁNYI Mihályról, aki élete jelentős részét, pontosan 35 évét a fizikai kémianak és a természettudománynak szentelte, s mint köztudott teljesítménye az adott területen szigorú mércével mérve is kimagasló volt. Ezért nincs és nem lehet azonos „súlycsoportban” az eddig felvonultatott gondolkodókkal. A sorozatnak van egyfajta „koreográfiája”. Az egyes kötetek szerkesztői feltehetően arra szerződtek a kiadóval, hogy az általuk jól ismert szerzőről pontos, megbízható, megfelelő tájékozódást nyújtó képet adjanak oly módon, hogy közölnek tőle saját fordításukban, valamint mások fordításában egy-egy művet, ezen kívül a nevezett gondolkodó már korábban megjelent munkáiból is közreadnak egy válogatást, majd egy életrajz következik, amelynek adatai teljes mértékben megbízhatók. A kötetet egy többé-kevésbé teljes bibliográfia zárja le. A kérdés most már csak az, hogy ezt a feladatot milyen módon, milyen nívón, milyen hozzáértéssel oldotta meg a szerkesztő, esetünkben MOLNÁR Attila Károly. KMECZKÓ Szilárdot nem lehet becsapni, nem lehet

félrevezetni. Nemcsak a szerkesztő saját szövegét, az előszót olvasta el gondosan, de igyekezett a szöveg mögé is nézni, s rájönni arra, mi motiválhatta a kötet szerkesztőjét, amikor nem egyszer téves félreértelmezésre támaszkodó álláspontját, megfellebbezhetetlennek kikiáltott ítéleteit megfogalmazta. KMECZKÓ hangot ad annak a gyanújának, hogy a kötet szerkesztője ezt a könyvet **nem jókedvében írta**. Amikor a recenzens erre rájött, még élesebb szemmel olvasta el újra a szöveget, és megdöbbenven vette észre, hogy a könyvben jóval több a súlyos hiba (mindenféle hiba: fordítási, filológiai, értelmezési, adatközlési, stb.) mint az az első olvasatban kitűnt.

Az Előszó írója itt leteszi a tollat, no nem azért, mert az újabb kérdés feltevését feleslegesnek tartja, hanem mert idáig eljutva szomorúan állapítja meg, a szerkesztő negatív teljesítményét már igazán nem lehet 'alulmúlni'. Szegény POLÁNYI Mihály most forog a sírjában, igazán nem számított arra, hogy ha egyszer műveiben visszatér Magyarországra ilyen méltánytalan fogadtatásban lehet része.

A POLANYIANAnak hosszú éveken keresztül N.TÓTH Zsuzsa volt az olvasószerkesztője, aki mostantól fogva más irányú elfoglaltsága miatt a jövőben már nem vállalja ezt a feladatot. A főszerkesztők és a szerkesztőbizottság tagjai kénytelenek tudomásul venni és méltányolni N. TÓTH Zsuzsa bejelentését. Köszönjük eddigi munkáját, többéves közreműködését a POLANYIANA szerkesztésében.

Ennek a mostani számnak ZEMPLÉN Gábor, a BME Filozófia és Tudománytörténet Tanszék fiatal munkatársa az olvasószerkesztője. Korábban az ELTE TTK-n, a Károli Gáspár Református Egyetemen és a Berni Egyetemen tanított. Ő vette át N. TÓTH Zsuzsa feladatkörét, valamint alakította ki Ficzek Máriával közösen a POLANYIANA új külalakját.

Budapest, 2002. szeptember

Gábor Éva

Curricula vitae

BÉKÉS, Vera, Ph.D., C.Sc.

Senior Research Fellow at the Research Institute of Philosophy, Hungarian Academy of Sciences. Associate professor at the Budapest University of Technology and Economics – awarded a Hungarian National Széchenyi Professorial Grant (2000-2003) Michael Polanyi Liberal Philosophical Association (Member of Editorial Board of the Periodical *POLANYIANA*).

FRANK, Tibor M.A., Ph.D., D.Litt.

Professor of History at Eötvös Loránd University in Budapest, Hungary. He was a visiting professor at the University of California, Santa Barbara (UCSB, 1987-90), the University of Nevada-Reno (1990-91), and Columbia University in the City of New York (2001). He is on the staff of the Institute of European Studies in Vienna, Austria (1999-). He designed and directed his program on *The New Europe* at UCSB between 1994 and 1997. His research focuses on transatlantic studies, with special reference on the relations of Hungary, Austria, and Germany with the United States and Great Britain in the 19th and 20th centuries. His current books include *Ethnicity, Propaganda, Myth-Making* (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1999), *From Habsburg Agent to Victorian Scholar* (New York: East European Monographs/Columbia University Press, 2000), *Ein Diener seiner Herren* (Wien: Böhlau Verlag, 2002), *Roosevelt követe Budapesten* (Budapest: Corvina, 2002), *Discussing Hitler* (Budapest: CEU Press, 2002).

FÜSTÖSS, László M.Sc., Ph.D.

Born in Budapest (Hungary), on 17 November 1937. He received his M.Sc. as a physicist at the Faculty of Sciences of Eötvös Loránd University, Budapest in 1961, and his Ph.D. in physics in 1975. He is an associate professor of physics at the Dept. of Physics, Budapest University of Technology and Economics.

HARGITTAI, István M.Sc., Ph.D., D.Sc.,

Professor of Chemistry, Budapest University of Technology and Economics; Research Professor, Eötvös University, Budapest. Head of the Structural Chemistry Research Group of the Hungarian Academy of

Sciences, Eötvös University, Budapest, Hungary. Full member of the Hungarian Academy of Sciences, 1993. Numerous honorary degrees.

HODGKIN, Robin A.

Geographer and mountaineer, taught in the Sudan; was headmaster of Abbotsholme School in Derbyshire; and a Lecturer in the Department of Education of the University of Oxford. He has published books and articles on education, including *Playing and Exploring* (1985), inspired by D. Winnicot and Michael Polanyi.

ORTHMAYR, Imre, Ph.D.

Associate Professor of Philosophy, vice-director of the Institute of Philosophy, Eötvös Loránd University, Budapest. The main fields of his research, teaching and publications are ethics, political philosophy, philosophy of action, and methodology of the social sciences. Member of the Board of the Michael Polanyi Association for Liberal Philosophy in 1990-95. Papers in English in *Polanyiana* 1992, Nos. 1-2 and the *Budapest Review of Books* 1992, Fall.

TORRANCE, Thomas F. Rev., Ph.D.

He was born in China in 1913; he was friend of Michael Polanyi's for more than twenty years. Torrance is a widely published Christian theologian and an international churchman. For many years, he has been interested in and written about Christianity and science. He received his Ph.D. in 1946 in Basel by K. Barth. He was a professor at the University of Edinburgh between 1952 and 1959. He is a member of the Royal Society and the British Academy.